

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

ст. викладач **Бурлакова І.М.**,
студентка гр. Е-31 **Ус Я.О.**

Сумський державний університет (Україна)

Вугільна промисловість була і залишається важливою базовою галуззю економіки України. Вугілля є основним вітчизняним енергоносієм, тому важко дати оцінку значенню вугільної промисловості для України. Сьогодні внаслідок об'єктивної необхідності включення України у світове господарство важливість вугільної проблематики як ніколи зросла. Крім того, господарський механізм нашої держави неухильно рухається у напрямку створення саморегульованої економіки, використання різних форм власності та ринкових важелів.

На сьогодні вугілля видобувається на старих шахтах, в складних гірничо-геологічних умовах. Майже 96% шахт понад 20 років працюють без реконструкції, понад 50% машин і устаткування для видобутку вугілля повністю зношені. Висока собівартість вітчизняного вугілля зумовлює потребу в дотуванні галузі з держбюджету.

Видобуток вугілля на українських шахтах значно скоротився. Порівняно з 2013 роком цей спад в середньому оцінюється в 14-15%. В результаті бойових дій, які проходять в Донецькій і Луганській областях, втрата видобутку вугілля шахтами ДП «Артемуголь» та ДП «Луганскуголь» з початку червня складає більше 5,5 тис. тонн, що в грошовому еквіваленті становить 2,7 млн. грн., в тому числі ДП «Артемуголь» - 3 тис. тонн (1,5 млрд. грн.), ДП «Луганскуголь» - 2,5 тис. тонн (1,2 млн. грн.).

Зниження видобутку вугілля спричинене рядом проблем, які розглядаються на державному рівні та рівні шахт. На державному рівні: невирішеність питань адаптації механізму ціноутворення на вугільну продукцію до умов ринкових відносин; відсутність ринкових механізмів та стимулів для підвищення ефективності вугільних підприємств; неузгодженість інтересів держави та бізнесу; невирішеність питань екологічної безпеки в процесі ліквідації вугільних шахт; невідповідність цін на гірничошахтне обладнання та вугільну продукцію; невирішеність соціальних проблем. На рівні шахт: украї застарілий морально та фізично зношений шахтний фонд; низька конкурентоспроможність вітчизняного вугілля через його високу собівартість та низьку якість; хронічна нестача коштів як на забезпечення поточного функціонування, так і для розвитку вугледобувних підприємств.

Вкрай важливою проблемою, яка несе великі збитки у вугільній промисловості та для всієї України зокрема, є військово-політичний конфлікт. Ситуація, що складається на Донбасі - в базовому регіоні вугільної промисловості - змушує Україну фактично заново будувати систему взаємовідносин та принципи функціонування вугільної галузі. Рецесія в економіці Донбасу розпочалася ще 2013-го, разом із погіршенням експортних ринків, насамперед російського. Уже тоді були припинені багато переговорів, почали зриватися угоди, так і не був підготовлений річний портфель замовлень підприємств області. Чутливими до останніх подій виявилися як операційна діяльність підприємств, так і кількість вкладених інвестицій. Руйнування інфраструктури та зупинка вугільних підприємств в окремих районах Донецької та Луганської областей поставили Україну перед загрозою втрати ролі вугільної промисловості у забезпеченні енергетичної безпеки держави. На жаль очікувати відновлення ділової активності не варто як мінімум доти, доки не будуть припинені військові дії на зазначених територіях.

Проте для вирішення проблем вугільної промисловості, необхідно підходити з наукової точки зору, вишукуючи причину цих проблем. Динаміка розвитку вугільної галузі залежатиме від успішності відновлення функціонування вугільних підприємств на основі модернізації технологічного обладнання та кардинального реформування взаємовідносин на ринку вугільної продукції. Основним завданням у цьому секторі є переведення вугільної галузі на бездотаційний і самоокупний режим діяльності.

Таким чином, для якісного та ефективного розвитку вугільної галузі необхідно: розробити методичні підходи до оцінки стійкості підприємств за економічними показниками; розробити економіко-математичні моделі стійкості розвитку системи вугледобувних підприємств в умовах екологічних і соціальних обмежень; у системі енергетичної безпеки забезпечити відстеження ризиків, пов'язаних із процесами глобалізації, а на цій підставі забезпечити запровадження та регулювання державної політики щодо їх попередження, мінімізації та подолання; на засадах держзамовлення забезпечити проведення наукових досліджень з упровадження новітніх наукових розробок у виробництво вугільної продукції та обладнання, що його обслуговує; розробити та

реалізувати програми економічного розвитку вугільних регіонів України на короткострокову й довгострокову перспективи з використанням методології ефективного керування стійкістю системи вугільних підприємств; проводити моніторинг безпеки праці на вуглевидобувних підприємствах; впровадити ефективні форми взаємодії органів нагляду і власників шахт, особливо „копанок”, які будуть направлені на підвищення рівня безпеки праці шахтарів і дотримання всіх соціальних прав робітників; розробляти прогнози з потенційного використання вугільних підприємств.

В Енергетичній стратегії України передбачається, що після 2020 року вугільна галузь повністю функціонуватиме в рамках ринкових відносин, а держава не буде регулювати та дотувати діяльність вугільних підприємств. Реформування галузі створить базу для залучення приватних інвестицій у її розвиток та збереження її ролі у забезпеченні енергетичної безпеки держави.

Бурлакова, І.М. Сучасний стан та перспективи розвитку вугільної промисловості України [Текст] / І.М. Бурлакова, Я.О. Ус // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. - Суми: СумДУ, 2015. - С. 207-208.